

УДК 81'221'42:821.111.9

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2022-1-3>

МОВНІ ЗАСОБИ ОПИСУ НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ФЕНТЕЗІЙНИХ ІСТОТ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНІВ ДЖОАН РОЛІНГ)

Жуковська Анна Володимирівна,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін

Нововолинський навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Західноукраїнського національного університету

anna.zhukovska@gmail.com

orcid.org/0000-0001-6636-610X

Стаття присвячена вивченню мовних засобів невербальної комунікації фентезійних істот на прикладі романів Дж. Ролінг про Гаррі Поттера. Твори художньої літератури відображають дійсність у всіх її виявах, а літературні персонажі мають свій неповторний характер, з яким вони живуть, спілкуються, обмінюються емоціями, тому актуальність теми дослідження зумовлена як важливістю невербального компоненту комунікації при спілкуванні взагалі, так і тим фактом, що засоби невербальної комунікації кожного окремого персонажа дозволяють не лише більш точно уявити його зовнішність, а і глибше зрозуміти характер персонажа; водночас аналіз мовних засобів невербальної комунікації фентезійних персонажів у романах Дж. Ролінг дозволяє глибше проникнути в ідейну тканину її творів та зрозуміти специфіку художнього дискурсу фентезі письменниці. Матеріалом дослідження слугують романи Дж. Ролінг про Гаррі Поттера, в яких фентезійні персонажі представлені на рівні із персонажами-людьми, що дозволяє вивчити специфіку репрезентації їх невербальної комунікації як складової комунікації всіх персонажів роману. Метою дослідження постає визначення особливостей мовної репрезентації засобів невербальної комунікації фентезійних істот у романах Дж. Ролінг. У ході дослідження визначено поняття невербальної комунікації, досліджено функції та класифікацію засобів невербальної комунікації та проаналізовано конкретні мовні засоби невербальної комунікації фентезійних персонажів у романах Дж. Ролінг про Гаррі Поттера. Проведене дослідження демонструє, що, оскільки в магічному всесвіті письменниці фентезійні істоти існують на рівні з людськими, а цільовою аудиторією романів є діти, невербальна комунікація фентезійних істот побідна до невербальної комунікації людини. Засобами вербалізації невербальної комунікації фентезійних істот в романах письменниці є як засоби первинної номінації (дієслова та іменники, які можуть використовуватися як окремо, так і з додаванням описових конструкцій та використовуються для опису фактичної поведінки персонажів), так і засоби вторинної номінації (фразеологічні одиниці, метафори, епітети та гіперболи, що концентруються на емоційному відображенні засобів невербальної комунікації фентезійних істот).

Ключові слова: невербальна комунікація, мовні засоби вербалізації, фентезі, фентезійний персонаж, засоби первинної номінації, засоби вторинної номінації, Джоан Ролінг.

LANGUAGE MEANS DESCRIBING NON-VERBAL COMMUNICATION OF FANTASY CREATURES (BASED ON JOANNE ROWLING'S NOVELS)

Zhukovska Anna Volodymyrivna,

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Fundamental and Special Disciplines

Novovolynsk Education and Research Institute of Economics and Management

of West Ukrainian National University

anna.zhukovska@gmail.com

orcid.org/0000-0001-6636-610X

The article deals with the study of linguistic means of non-verbal communication of fantasy creatures based on J. Rowling's novels about Harry Potter. Literary works reflect the reality in all its manifestations, and literary characters have their own unique nature with which they live, communicate, exchange emotions, therefore the relevance of the research topic is justified by both the importance of the non-verbal component of communication in communication in general, and by the fact that the means of non-verbal communication of each individual character allow readers not only to more accurately imagine his / her appearance, but also to understand the nature of the character more deeply; at the same time, the analysis of language means of non-verbal communication of fantasy characters in J. Rowling's novels allows penetrating deeper into the ideological fabric of her works and to understand the specifics of the writer's fantasy literary discourse. The research material is J. Rowling's novels about Harry Potter, in which fantasy characters are presented at the same level as human characters, which allows us to study the specifics of representing their non-verbal communication as a component of the communication

of all characters in the novel. The aim of the study is to determine the peculiarities of the language representation of the means of non-verbal communication of fantasy creatures in J. Rowling's novels. In the course of the study, the concept of non-verbal communication was defined, the functions and classification of non-verbal means of communication were investigated, and the specific linguistic means of fantasy characters' non-verbal communication in J. Rowling's novels about Harry Potter were analyzed. The conducted research demonstrates that since in the magical universe of the writer, fantasy creatures exist on an equal condition with human ones, and the target audience of these novels are children, the non-verbal communication of fantasy creatures is similar to the non-verbal communication of a person. The means of verbalizing non-verbal communication of fantasy creatures in the novels by the writer are both means of primary nomination (verbs and nouns that can be used both separately and with the addition of descriptive constructions to characterize the actual behavior of characters), and means of secondary nomination (phraseological units, metaphors, epithets and hyperboles that focus on the emotional display of the means of non-verbal communication of fantasy creatures).

Key words: non-verbal communication, language means of verbalization, fantasy, fantasy character, means of primary nomination, means of secondary nomination, Joan Rowling.

1. Вступ. Фахівцями з комунікації підраховано, що сучасна людина вимовляє за день близько 30 тисяч слів або приблизно 3 тисячі слів за годину. Мовне спілкування, як правило, супроводжується несловесними діями, що допомагають зрозуміти і осмислити мовний текст (Грищенко, 2018: 6). При цьому науковцями у сфері психолінгвістики визначено, що вербально люди отримують лише 10% інформації; інші 90% передаються через невербальні знаки (Vlahova, 2015: 14). Невербальна комунікація передреє вербальній, оскільки люди покладаються на невербальні знаки як засіб спілкування від народження. Ще до того, як буде вимовлено речення, певна інформація передається через жести тіла та вираз обличчя мовця, і саме невербальні засоби дають можливість зрозуміти справжні почуття і думки співрозмовника, оскільки їх поява обумовлена імпульсами підсвідомості, і відсутність можливості підробити дані імпульси дозволяє довіряти цій мові більше, ніж вербальному каналу спілкування (Корнєва, 2004: 88).

Особливо актуальною проблема вербальної репрезентації невербальних засобів комунікації, як стверджує М. В. Дука, постає у творах художньої літератури, які відображають дійсність, у всіх її виявах – літературні персонажі мають свій неповторний характер, з яким вони живуть, спілкуються, обмінюються емоціями (Дука, 2015: 57). Засоби невербальної комунікації кожного окремого персонажа дозволяють не лише більш точно уявити його зовнішність, а і глибше зрозуміти характер персонажа. Водночас, персонажами художньої літератури часто є не лише люди, а й інші істоти, яким можуть надаватися або не надаватися риси людини. Оскільки в романах Дж. Ролінг наявні не лише персонажі-люди, а і персонажі – фентезійні істоти, вивчення засобів невербальної комунікації таких персонажів дозволяє визначити їх статус у системі персонажів твору. У той же

час, оскільки невербальні компоненти комунікації розглядаються як функціонально необхідні компоненти художнього твору, аналіз мовних засобів невербальної комунікації фентезійних персонажів дозволяє глибше проникнути в ідейну тканину твору та зрозуміти специфіку художнього дискурсу фентезі, що визначає актуальність теми дослідження.

Мета дослідження – визначити особливості мовної репрезентації засобів невербальної комунікації фентезійних істот у романах Дж. Ролінг. Досягнення мети дослідження передбачає виконання наступних взаємопов'язаних завдань: 1) визначити поняття невербальної комунікації; 2) дослідити функції та класифікацію засобів невербальної комунікації; 3) проаналізувати мовні засоби невербальної комунікації фентезійних персонажів у романах Дж. Ролінг про Гаррі Поттера.

Об'єкт дослідження – невербальна комунікація в англійськомовному художньому дискурсі фентезі. Предметом дослідження постають мовні засоби репрезентації невербальної комунікації фентезійних персонажів у романах Дж. Ролінг.

2. Невербальна комунікація: поняття і загальна характеристика. Кожен вираз обличчя і кожен жест мають свій внесок у загальне значення висловлювання. Таким чином, мова тіла супроводжує кожен мовленнєвий акт, і навіть якщо людина не говорить, її невербальна поведінка постійно передає інформацію, яка може мати значення (Surkamp, 2014). Невербальна комунікація складається з усіх повідомлень, крім слів, які використовуються у спілкуванні. В усній комунікації ці символічні повідомлення передаються за допомогою інтонації, тону голосу, голосових звуків, пози тіла, жестів, виразу обличчя або пауз (Besson et al., 2005).

Невербальна (несловесна) комунікація – це система знаків, що використовуються у процесі спілкування і відрізняються від мовних засобами та формою виявлення (Грищенко,

2018: 7). Тож термін «невербальна комунікація» можна розуміти як «систему немовних (несловесних) форм і засобів передачі інформації» (Морозов, 1993: 19). У вузькому сенсі слова термін «невербальна комунікація» позначає експресивні явища, будь-які значущі рухи при спілкуванні: жести, міміку, погляд, ходу, пози тощо (Миккин, 1974: 3–9).

Існує безліч функцій невербальної поведінки, навіть якщо людина не усвідомлює їх. Невербальні засоби використовуються для того, щоб переконати або контролювати інших, уточнити або прикрасити речі, підкреслити, доповнити, регулювати або підтверджувати сказане словами. Вони також можуть використовуватися для заміни словесного вираження, як це стосується кількох жестів тіла. Невербальна комунікація є емоційно-експресивною, тому викликає емоції в одержувача і має переконливий вплив (Besson et al., 2005).

М. Л. Паттерсон визначає чотири характерні риси невербальної комунікації: 1) це процес надсилання та отримання інформації та впливу на співрозмовника через безпосереднє оточення, ознаки зовнішнього вигляду та поведінку; 2) невербальна система завжди ввімкнена в соціальних умовах, а надсилання та отримання невербальних сигналів відбуваються одночасно; 3) більшість складних поведінкових сигналів надсилаються скоординованим, відносно ефективним способом без будь-якого свідомого контролю; 4) самі собою окремі елементи невербальної комунікації неоднозначні за значенням (Patterson, 2007).

Розгляд елементів невербальної комунікації допомагає краще зрозуміти способи, за допомогою яких виражається міжкультурний сенс спілкування. У цьому відношенні найважливішою особливістю невербальної комунікації є те, що вона здійснюється за допомогою всіх органів почуттів: зору, слуху, дотику, смаку, нюху, кожен з яких утворює свій канал комунікації (Грищенко, 2018: 8). Найпоширенішими невербальними засобами комунікації А. Вінчареллі та Дж. Мохаммаді називають: 1) зовнішність (зріст, зовнішній вигляд, форма тіла); 2) жести і пози (руки, постать, хода); 3) поведінка обличчя та очей (вираз обличчя, поведінка погляду, спрямованість уваги); 4) вокальна поведінка (просодія, чергування, вокальні спалахи, мовчання); 5) простір і середовище (відстань, розташування у просторі) (Vinciarelli & Mohammadi, 2011: 4).

3. Мовні засоби опису невербальної комунікації фентезійних істот у романах Дж. Ролінг. Опис фентезійних істот

є невід'ємною частиною оповіді в романах Дж. Ролінг про Гаррі Поттера. Для того, щоб зробити цих істот живими, наділити їх магічними рисами та вплести в тканину оповіді, авторка не лише докладно описує їх зовнішність, а й деталізує особливості їх взаємодії із іншими персонажами романів, зокрема, невербальну поведінку.

Засоби опису невербальної комунікації фентезійних істот у романах Дж. Ролінг розподілено вслід за Л. А. Ковбасюк на засоби первинної та вторинної номінації (Ковбасюк, 2012). Форма, що використовується в своїй первинній функції для позначення певного об'єкту оточуючого середовища в даних умовах, може бути названа основною формою, первинною або прямою номінацією, у той час, як вторинна номінація (або образна номінація) – це утворення другого, навіть третього найменування для об'єктів позамовної дійсності, які вже були позначені засобами мови (Ковбасюк, 2012).

У ході аналізу виявлено, що основними засобами вербалізації особливостей невербальної комунікації фентезійних істот у романах Дж. Ролінг постають дієслова, що мають процесуальний характер, іменують конкретні невербальні дії фентезійних персонажів.

Серед засобів первинної номінації в романах Дж. Ролінг виділено дієслівні та іменникові конструкції. Дієслова найчастіше є перехідними та використовуються із додатком у формі іменникової конструкції, що позначає об'єкт, із яким відбувається певна дія: *But then, to Harry's enormous surprise, the hippogriff suddenly bent its scaly front knees and sank into what was an unmistakable bow* (Rowling, 1999: 45). У цьому випадку ключовим при описі засобів невербальної комунікації фентезійної істоти постає дієслово *bent*, до якого додається іменування та опис тієї частини тіла, якої стосується дія – *its scaly front knees*.

Іменникова конструкція у таких випадках може стосуватися не лише частин тіла самої істоти, а і предметів, з якими здійснюються певні дії, наприклад: *The giant squeezed his way into the hut, stooping so that his head just brushed the ceiling. He bent down, picked up the door and fitted it easily back into its frame* (Rowling, 1997: 29). Зокрема, дієслово *squeezed* доповнюється конструкцією *his way into the hut*, що дозволяє визначити напрямок руху по відношенню до оточення та інших персонажів, а дієслово *brushed* доповнено іменником *the ceiling*, надаючи уточнення об'єкта, із яким безпосередньо взаємодівав персонаж.

Також досить часто дієслова доповнюються прислівниками, які виражають спосіб дії, що дозволяє визначити ступінь активності використання певного засобу невербальної комунікації, наприклад: *"I know," Harry murmured through the glass, though he wasn't sure the snake could hear him. "It must be really annoying." The snake **nodded vigorously*** (Rowling, 1997: 20). У наведеному фрагменті основний засіб невербальної комунікації вербалізовано дієсловом *nodded*, у той час, як прислівник *vigorously* визначає спосіб дії, що дозволяє більш точно уявити поведінку фентезійної істоти.

У деяких випадках це можуть бути неперехідні дієслова, використання яких у реченні не вимагає застосування додатка чи означення: *The snake suddenly opened its beady eyes. Slowly, very slowly, it raised its head until its eyes were on a level with Harry's. It **winked*** (Rowling, 1997: 20).

Пряма номінація відбувається також із застосування іменників при іменуванні та описі окремих засобів невербальної комунікації, наприклад: *"Harry Potter!" said the creature in a **high-pitched voice** Harry was sure would carry down the stairs* (Rowling, 1999: 12). У цьому випадку відбувається пряме іменування використовуваного персонажем засобу невербальної комунікації *voice*, який описується прикметником *high-pitched*, що дозволяє більш точно зобразити тон голосу персонажа.

Серед засобів вторинної номінації виділено фразеологічні одиниці, метафори, епітети та гіперболи. Зокрема, використання фразеологічних одиниць дозволяє ємно описати такі засоби невербальної комунікації фентезійних істот, що є властивими людині: *"Sit down," said Harry politely, pointing at the bed. To his horror, the elf **burst into tears** – very noisy tears* (Rowling: 1998: 13). Оскільки в цьому випадку йдеться про антропоморфну фентезійну істоту, вона, як і людина, здатна зненацька розплакатися.

Застосування метафор дозволяє не лише описувати конкретні засоби невербальної комунікації, а і влучно передавати емоції, наприклад: *"Harry Potter is humble and modest," said Dobby reverently, **his orb-like eyes aglow*** (Rowling: 1998: 15). Характеризуючи вираз очей дієсловом *aglow*, авторка акцентує увагу на тому захваті, що відчувала істота по відношенню до головного героя роману.

Розглянемо наступний приклад: *At last he managed to control himself, and sat with his great eyes fixed on Harry in an **expression of watery adoration*** (Rowling: 1998: 13). У цьому випадку спостерігається викори-

стання іменника на позначення засобу невербальної комунікації *expression* із додаванням епітету *watery adoration*, в якому *watery* за аналогією із водою (*water*) означає ще мокрі від сліз очі істоти, що щойно плакала, однак на момент опису припинила це, у той час, як *adoration* передає вже нову емоцію істоти.

Використання гіпербол, своєю чергою, дозволяє передати ступінь почуттів, які переживає фентезійна істота, наприклад: *"Offend Dobby!" **choked** the elf. "Dobby has never been asked to sit down by a wizard – like an equal –"* (Rowling: 1998: 13). Використовуючи дієслово *choked*, Дж. Ролінг акцентує увагу на тому, що в істоти настільки перехопило подих від захвату, що вона в описуваний момент часу не лише не могла нормально говорити, а і нормально дихати, тобто, гіпербола в цьому випадку використовується для позначення максимально сильного почуття.

4. Висновки. Невербальна комунікація являє собою систему немовних (несловесних) форм і засобів передачі інформації та має особливе значення як у спілкуванні людей в реальному житті, так і при описі ситуацій комунікації між персонажами художньої літератури. Аналіз особливостей опису невербальної комунікації фентезійних істот у романах Дж. Ролінг дозволив виявити, що, оскільки всесвіт романів письменниці є магичним всесвітом, де фентезійні істоти наділені людськими рисами, невербальна комунікація таких істот подібна до невербальної комунікації людини. До того ж, цільовою аудиторією романів Дж. Ролінг є діти, тому опис поведінки фентезійних істот знайомою їм мовою, а саме – мовою опису поведінки людини – дозволяє найбільш точно і зрозуміло описати поведінку фентезійних істот. У текстах романів Дж. Ролінг виділено мовні засоби первинної і вторинної номінації засобів невербальної комунікації. До першої групи належать дієслова та іменники, які можуть використовуватися як окремо, так і з додаванням описових конструкцій, що дозволяє точно описати фактичну поведінку фентезійної істоти. До другої групи належать фразеологічні одиниці, метафори, епітети та гіперболи, що концентруються на емоційному відображенні засобів невербальної комунікації фентезійних істот. Перспективним напрямком подальших досліджень є інвентаризація та лінгвістична класифікація мовних засобів вербалізації невербальної комунікації у творах жанру, що вивчається, їх функцій, а також порівняння таких засобів при описі персонажів-людей та персонажів – фентезійних істот.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грищенко А. Невербальна комунікація: поняття, історія вивчення, класифікації невербальних засобів комунікації. *Невербальні засоби комунікації як запорука успіху оратора (тези магістрантів слов'янського відділення Інституту філології)* / за ред. В. В. Герман, Н. Соларьової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. С. 6–9.
2. Дука М. В. Методика формування у майбутніх філологів лінгвосоціокультурної компетентності у процесі читання англійських художніх творів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 «Теорія та методика навчання (германські мови)» / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2015. 218 с.
3. Ковбасюк Л. А. Мовна номінація та її різновиди. URL: <http://www.srw.kspu.edu/wp-content/uploads/2012/04/Kovbasiuk.pdf> (дата звернення: 22.07.2022).
4. Корнєва Л. М. Невербальні засоби в міжкультурній комунікації. *Культура народів Причорномор'я*. 2004. № 49. Т. 1. С. 88–90.
5. Миккин Х. Невербальные коммуникации в диадах (по материалам экспериментальных исследований за рубежом). *Труды по психологии*. 1974. Вып. 335. № 3. С. 7–12.
6. Морозов В. П. Невербальная коммуникация: экспериментально-теоретические и прикладные аспекты. *Психологический журнал*. 1993. № 1. С. 18–31.
7. Besson C., Graf D., Hartung I., Kropfhäusser B., Voisard S. The importance of non-verbal communication in professional interpretation. URL: <http://aiic.net/page/1662/the-importance-of-non-verbal-communication-in-professional-interpretation/lang/1> (дата звернення: 22.07.2022).
8. Blahova M. Specific Role of Nonverbal Communication in Business. *European Scientific Journal*. 2015. Vol. 11(10). P. 9–19.
9. Patterson M. L. Psychology of Nonverbal Communication and Interpersonal Interaction. URL: <https://www.eolss.net/Sample-Chapters/C04/E6-27-06-07.pdf> (дата звернення: 22.07.2022).
10. Rowling J. K. *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. New York : Arthur A. Levine Books, 1998. 180 p.
11. Rowling J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London : Bloomsbury Publishing Plc., 1997. 168 p.
12. Rowling J. K. *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*. New York : Arthur A. Levine Books, 1999. 170 p.
13. Surkamp C. Non-Verbal Communication: Why We Need It in Foreign Language Teaching and How We Can Foster It with Drama Activities. URL: <http://publish.ucc.ie/journals/scenario/2014-02/03-Surkamp-2014-02-en.pdf> (дата звернення: 28.07.2022).
14. Vinciarelli A., Mohammadi G. Towards a Technology of Nonverbal Communication: Vocal Behavior in Social and Affective Phenomena. URL: <http://www.dcs.gla.ac.uk/~vincia/papers/igi-chapter.pdf> (дата звернення: 22.07.2022).
1. Hryshenko, A. (2014). Neverbalna komunikatsiia: poniatia, istoriia vyvchennia, klasyfikatsii neverbalnykh zasobiv komunikatsii [Nonverbal communication: concepts, history of study, classifications of nonverbal means of communication]. Herman, V. V., Solariova, N. (eds.). *Neverbalni zasoby komunikatsii yak zaporuka uspikhu oratora (tezy mahistrantiv slovianskoho viddilennia Instytutu filologii)* [Non-verbal means of communication as a key to the speaker's success (theses of masters students of the Slavic branch of the Institute of Philology)] (pp. 6–9). Sumy : A.S. Makarenko SumDPU Publishing.
2. Duka, M. V. (2015). *Metodyka formuvannia u maibutnikh filolohiv linhvosiokulturnoi kompetentnosti u protsesi chytannia anhloimovnykh khudozhnikh tvoriv* [The methodology of developing linguosociocultural competence of future philologists while reading English fiction]. Ph. D. Thesis. Kyiv : Taras Shevchenko National University of Kyiv.
3. Kovbasiuk, L. A. (2012). *Movna nominatsiia ta yii riznovydy* [Language nomination and its varieties]. Retrieved at July 22, 2022 from: <http://www.srw.kspu.edu/wp-content/uploads/2012/04/Kovbasiuk.pdf>
4. Kornieva, L. M. (2004). Neverbalni zasoby v mizhkulturnii komunikatsii [Non-verbal means in intercultural communication]. *Kultura narodiv Prichernomoria* [Culture of the peoples of the Black Sea region], no. 49, vol. 1, pp. 88–98.
5. Mikkin, Kh. (1974). Neverbalnye kommunikatsii v diadah (po materialam eksperimentalnykh issledovaniy za rubezhom) [Nonverbal Communications in Dyads (Based on Experimental Studies Abroad)]. *Trudy po psikhologii* [Proceedings in psychology], vol. 335, no. 3, pp. 7–12.
6. Morozov, V. P. (1993). Neverbalnaya kommunikatsiia: eksperimentalno-teoreticheskie i prikladnye aspekty [Non-verbal communication: experimental-theoretical and applied aspects]. *Psikhologicheskij zhurnal* [Psychological journal], col. 1, pp. 18–31.
7. Besson, C., Graf, D., Hartung, I., Kropfhäusser, B., Voisard, S. (2005). The importance of non-verbal communication in professional interpretation. Retrieved at July 22, 2022 from: <http://aiic.net/page/1662/the-importance-of-non-verbal-communication-in-professional-interpretation/lang/1>
8. Blahova, M. (2015). Specific Role of Nonverbal Communication in Business. *European Scientific Journal*, vol. 11(10), pp. 9–19.
9. Patterson, M. L. (2007). Psychology of Nonverbal Communication and Interpersonal Interaction. Retrieved at July 22, 2022 from: <https://www.eolss.net/Sample-Chapters/C04/E6-27-06-07.pdf>
10. Rowling, J. K. (1998). *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. New York : Arthur A. Levine Books.
11. Rowling, J. K. (1997). *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London : Bloomsbury Publishing Plc.
12. Rowling, J. K. (1999). *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*. New York : Arthur A. Levine Books.
13. Surkamp, C. (2014). Non-Verbal Communication: Why We Need It in Foreign Language Teaching and How We Can Foster It with Drama Activities. Retrieved at July 22, 2022 from: <http://publish.ucc.ie/journals/scenario/2014-02/03-Surkamp-2014-02-en.pdf>
14. Vinciarelli, A., Mohammadi, G. (2011). Towards a Technology of Nonverbal Communication: Vocal Behavior in Social and Affective Phenomena. Retrieved at July 22, 2022 from: <http://www.dcs.gla.ac.uk/~vincia/papers/igi-chapter.pdf>

Стаття надійшла до редакції 12.08.2022.
The article was received 15 August 2022.